

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 22231/2024
15.11.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиоца Друштва са ограниченом одговорношћу за производњу пољопривредних производа, транспорт и услуга "Алтех" Панчево, чији је пуномоћник Драган Миловановић, адвокат из ..., против туженог АА из ..., Пољопривредно газдинство, чији је пуномоћник Мирослав Перковић, адвокат из ..., ради испуњења уговора, одлучујући о ревизији туженог, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1117/24 од 13.06.2024. године, у седници одржаној 15.11.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1117/24 од 13.06.2024. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 5551/2023 од 08.12.2023. године, ставом првим изреке, одлучено је да се решење о извршењу Основног суда у Новом Саду ИИВв 159/16 од 24.05.2016. године укида, а тужбени захтев тужиоца одбија. Ставом другим изреке, тужилац је обавезан да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.104.301,00 динар.

Апелациони суд у Новом Саду је, пресудом Гж 1117/24 од 13.06.2024. године, ставом првим изреке, жалбу усвојио и преиначио пресуду Основног суда у Новом Саду П 5551/23 од 08.12.2023. године, тако што је усвојен тужбени захтев тужиоца и решење о извршењу Основног суда у Новом Саду ИИВ 159/16 од 24.06.2016. године, одржано на снази у целости. Ставом другим изреке, тужени је обавезан да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.057.740,99 динара. Ставом трећим изреке, тужени је обавезан да тужиоцу на име трошкова жалбеног поступка исплати износ од 206.101,34 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408., у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011....18/2020), и одредбе члана 92. Закона о уређењу судова ("Службени гласник РС", бр. 10/23) па је утврдио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности а ревизијом ревидента се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 2. и 3. истог Закона..

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је друштво са ограниченом одговорношћу регистровано у пословању са правним и физичким лицима да, између осталог, продаје пољопривредне машине и механизацију. Тужени је физичко лице, пољопривредник и носилац пољопривредног газдинства регистровано у У пословању тужиоца уобичајено је да продавци на терену, који су код њега запослени, презентују заинтересованим купцима пољопривредне машине и пратећу механизацију, те да преговарају око услова продаје, а о томе обавештавају финансијски сектор тужиоца. Када се ради о куповини робе веће вредности, као што је на пример пољопривредна механизација (што је овде случај), сва правила око наплате робе се коначно дефинишу у моменту испоруке робе, односно преузимања робе између купца и комерцијале тужиоца која врши и реализује продају. Тада се постиже коначан договор о свим битним елементима, начину и условима плаћања робе. Тужилац за купопродају машина и прикључних уређаја не закључује уговор већ је пракса да купац дође на локацију где се опрема налази и преузме робу коју жели да купи. Правило је у пословању тужиоца да се у тренутку преузимања робе саставља документ – отпремница или записник о пријему робе, а након тога се издаје рачун са свим елементима отпремнице, количином и називом артикала, називом купца и коначном продајном ценом. Уколико се купац, у тренутку кад је наведена документација припремљена, не налази у просторијама послодавца, отпремница и рачун му се шаљу поштом на адресу пребивалишта. Приликом пословања са физичким лицима и пољопривредним газдинствима, тужилац има законску обавезу да изда и фискални рачун који се, најчешће, издаје истовремено када и отпремница и рачун, те се и та документација, у ситуацији када купац није у просторијама продавца, заједно са отпремницом и рачуном шаље купцу. Приликом сваке продаје машине на фискалном рачуну је назначено да ли се плаћање врши у готовини или на одложено. Уколико се ради о одложеном плаћању, на фискалном рачуну се налази ознака "чек", а у ситуацији када је одмах извршена уплата, на фискалном рачуну се налази ознака "готовина". Продавци на терену, који су запослени код тужиоца, немају овлашћење да приме новац од купца, нити могу да овласте неко друго лице за пријем новца од купца у име и за рачун тужиоца, као продавца. Тужени је, током 2014.године био заинтересован за куповину адаптера за комбајн, па је отишао код ББ, свог вишегодишњег познаника, како би од њега узео половни адаптер. ББ га је довео у везу са ВВ, тада запосленим код тужиоца на радном месту продавца на терену, па су ББ и ВВ убедили туженог да не узима половни већ да купи нов адаптер од тужиоца. Са ВВ, тужени је договорио услове и начин куповине адаптера "Capello 6-70FC", број шасије ..., година производње 2014., тако да тужени тужиоцу купопродајну цену исплати на рате у периоду од годину дана. Коначно је уговорена купопродајна цена адаптера од 26.880 евра без обрачунатог ПДВ-а, а са обрачунатим ПДВ-ом од 33.600 евра, као и купопродаја на рате. ВВ је о том договору са туженим известио тужиоца, па је тужени од тужиоца, на плацу у

Панчеву у седишту тужиоца, 21.08.2014. године преузео предметни адаптер, којом приликом му је издата отпремница бр. ../14, коју је тужени потписао. Између парничних странака није закључен уговор о продаји са оброчним отплатама цене, у писменој форми. Тужилац није туженом одмах испоставио фактуру и фискални рачун обзиром да је за конкретну куповину уговорено одложено плаћање до годину дана од дана преузимања адаптера. ВВ није овластио ББ да од туженог прими новчани износ на име отплате предметног адаптера, а тужилац, односно његова рачуноводствена служба, такође није овластио ББ да од туженог прими новчани износ на име отплате предметног адаптера, нити је ББ запослен код тужиоца. Тужени је 10.000 евра предао ББ на руке, погрешно верујући да је он овлашћен да новац прими у корист и за рачун тужиоца. Како након истека рока од годину дана, од када је тужени преузео предметни адаптер од тужиоца, није била евидентирана никаква уплата туженог на име куповине тог адаптера, ВВ, као овлашћени продавац тужиоца који је предао предметни адаптер туженом и службеници рачуноводства тужиоца, звали су туженог, указујући му да има дуг према тужиоцу и позвали га да тужиоцу плати предметни адаптер. При једном таквом позиву, тужени је ВВ и власнику тужиоца рекао да је он на име отплате предметног адаптера платио новчани износ од 10.000 евра ББ, на шта су га они упозорили да ништа не плаћа ББ, јер фактура гласи на име туженог, те да плаћање изврши тужиоцу на његов рачун. Међутим, почетком децембра 2015. године, тужени је ББ на руке исплатио још 17.500 евра и тада погрешно верујући да на тај начин, у корист и за рачун тужиоца, врши другу уплату на име отплате предметног адаптера. У време одвијања преговора око услова куповине адаптера између тужиоца и туженог, а који преговори су текли између ВВ, као продавца тужиоца и туженог, односно у време плаћања наведених новчаних износа ББ од стране туженог и преузимања предметног адаптера од тужиоца, а од стране туженог, ББ није био запослен код тужиоца, нити је од стране тужиоца био овлашћен да од туженог прими новац на име отплате за спорни адаптер у име и за рачун тужиоца, а такво овлашћење ББ није добио ни од ВВ. У аналитичкој картици туженог, која постоји код тужиоца, нису евидентирани уплате од стране туженог, ни након протекла уговореног рока за одложено плаћање од годину дана ни у наредном периоду, па је тужилац 22.12.2015. године издао купцу – туженом фискални рачун на износ од 4.100.134,08 динара за адаптер "Capello 6-70 FC 137". Тужени уплате по фискалном рачуну и фактури за адаптер није извршио, па му је тужилац послао опомену пред тужбу 10.03.2016. године, коју је тужени примио 14.03.2016. године, а дуг није платио. Основни суд у Новом Саду је донео 14.05.2016. године решење о извршењу ИИВ 159/16, којим је одређено предложено извршење на основу веродостојне исправе и утврђени трошкови извршног повериоца од 45.600,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је укинуо решење о извршењу Основног суда у Новом Саду ИИВ 159/16 од 24.05.2016. године и тужбени захтев тужиоца одбио, применом одредбе члана 542, 543. и 545. Закона о облигационим односима, налазећи да се у конкретном случају ради о продаји са оброчним отплатама цене, у ком случају уговор мора бити састављен у писменој форми, што овде није случај, па мо мишљењу првостепеног суда, не постоји основ по ком тужилац може од туженог да захтева исплату купопродајне цене. Према становишту првостепеног суда, у конкретном случају нису испуњени ни услови за конвалидацију усменог уговора о продаји спорног адаптера са оброчним отплатама цене у смислу одредбе члана 73. Закона о облигационим односима, из разлога што тужени своју обавезу према тужиоцу није извршио.

Другостепени суд је, побијаном пресудом, преиначио првостепену пресуду тако што је усвојио тужбени захтев тужиоца и одлучио да решење о извршењу Основног суда у Новом Саду ИИв 159/16 од 24.06.2016. године, одржи на снази у целости. По мишљењу другостепеног суда, у конкретном случају су испуњени услови за конверзију у смислу одредбе члана 106. Закона о облигационим односима, имајући у виду да је, према утврђеном чињеничном стању, између тужиоца, као продавца, и туженог, као купца, закључен усмени уговор о купопродаји адаптера који је тужилац предао туженом у државину, а чија цена је на дан издавања рачуна – отпремнице (22.12.2015. године) износила 4.100.134,08 динара. Пошто је тужилац извршио своју уговором преузету обавезу и туженом испоручио спорни адаптер након постигнутог усменог уговора о купопродаји, док тужени, као купац, није извршио своју обавезу и тужиоцу није исплатио купопродајну цену, која је предмет овог спора, следи да је тужени дужан да купопродајну цену тужиоцу исплати у смислу одредбе члана 516. Закона о облигационим односима.

По оцени Врховног суда, другостепени суд је, преиначењем првостепене пресуде, правилно применио материјално право.

Одредбом члана 542. став 1. Закона о облигационим односима, прописано је да се уговором о продаји покретне ствари са оброчним отплатама цена обавезује продавац да преда купцу одређену покретну ствар пре него што му цена буде потпуно исплаћена, а купац се обавезује да исплати њену цену, у оброчима, у одређеним временским размацима. Одредбе овог одсека о продаји са оброчним отплатама цене примењују се само ако је купац физичко лице (став 2.). Форма уговора о продаји са оброчним отплатама цене прописана је у одредби члана 543. Закона о облигационим односима, тако што тај уговор мора бити састављен у писменој форми. На основу одредбе члана 544. истог Закона, поред ствари и њене цене у продаји за готово, у исправи о уговору морају, под претњом ништавости бити наведени: укупан износ свих obroка отплате, рачунајући и ону која је извршена у часу закључења уговора; износ појединих отплата, њихов број и њихови рокови (став 1). Исправа о уговору мора, под претњом ништавости, садржати одредбу да купац може одузети од уговора ако то писмено саопшти продавцу у року од три дана од потписивања исправе и да се од овог права купац не може одрећи унапред (став 1.).

Уговор о продаји прописан је одредбом члана 454. став 1. Закона о облигационим односима, тако што се тим уговором обавезује продавац да пренесе на купца право својине на продату ствар и да му је у ту сврху преда, а купац се обавезује да плати цену у новцу и преузме ствар. Купац је дужан платити цену у време и на месту одређеном у уговору на основу одредбе члана 516. став 1. истог Закона. На основу одредбе члана 262. став 1. Закона о облигационим односима, поверилац у обавезном односу је овлашћен да од дужника захтева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити је савесно у свему како она гласи. Конверзија је прописана у одредби члана 106. истог Закона, тако што кад ништав уговор испуњава услове за пуноважност неког другог уговора онда ће међу уговарачима важити тај други уговор, ако би то било у сагласности са циљем који су уговарачи имали у виду кад су уговор закључили и ако се може узети да би они закључили тај уговор да су знали за ништавост свог уговора.

У конкретном случају, између парничних странака закључен је усмени уговор о купопродаји предметног адаптера, који је тужилац туженом предао у свом седишту, а тужени се обавезао да купопродајну цену тужиоцу исплати у року од годину дана, што није учинио. Код таквог стања ствари, правилно је другостепени суд тужбени захтев тужиоца усвојио и одржао на снази у целости решење о извршењу Основног суда у Новом Саду ИИв 159/16 од 24.06.2016. године, у смислу одредбе члана 460. став 34. Закона о парничном поступку, у вези одредбе члана 262. став 1. и 516. став 1. Закона о облигационим односима.

Неосновани су наводи ревизије туженог да је другостепени суд погрешно применио материјално право, јер је одредбом члана 544. Закона о облигационим односима прописана ништавост уговора о продаји са оброчним отплатама цене који није закључен у писменој форми, што је овде случај. То што између парничних странака није закључен уговор у писаној форми не значи да између њих не постоји дужничко-поверилачки однос, који овлашћује тужиоца, као повериоца да од туженог, као дужника, захтева испуњење његове уговорне обавезе у смислу одредбе члана 262. став 1. Закона о облигационим односима. Парничне странке нису закључиле писани уговор што значи да се овде не ради о продаји са оброчним отплатама цене, већ су закључиле усмени уговор о продаји у смислу одредбе члана 454. став 1. Закона о облигационим односима, који има за предмет покретну ствар - адаптер, у смислу одредбе члана 106. Закона о облигационим односима. Пошто је тужилац, као поверилац и продавац, испунио своју уговорну обавезу из предметног уговора о купопродаји, тако што је туженом, као купцу, предао предмет купопродаје (адаптер), док тужени своју уговорну обавезу да плати цену, није испунио, следи да је правилан закључак другостепеног суда да је тужбени захтев тужиоца основан, па су наводи ревизије туженог о погрешној примени материјалног права неосновани.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка, јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1. и 154., у вези члана 165. став 2. Закона о парничном поступку.

Из наведених разлога, Врховни суд је одлуку као у изреци донео применом члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Гордана Комненић,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**